

40 rocznica podpisania porozumień sierpniowych

Premier Mateusz Morawiecki podczas uroczystości w Gdańsku upamiętniających 40. rocznicę strajków z 1980 roku i powstania NSZZ „Solidarność”

Zdjęcie: Adam Guz/KPRM

Odśpiewaniem hymnu narodowego na placu Solidarności w Gdańsku w poniedziałek, 31 sierpnia 2020 r., rozpoczęły się centralne obchody 40. rocznicy Sierpnia '80 i powstania NSZZ Solidarność. Obecni byli m.in. prezydent RP Andrzej Duda i premier Mateusz Morawiecki.

„Czasami mówimy o tamtych dniach, o 31 sierpnia, że to był wybuch „Solidarności”. Jest w tym dużo prawdy. Był tam ten ogień, o którym pisał Mickiewicz, którego 100 lat nie wyziębi. Była nadzieja, że mogą odmienić się losy naszego kraju” - powiedział szef rządu. Jak podkreślił premier podczas obchodów na placu Solidarności w Gdańsku, NSZZ „Solidarność” to nie tylko związek zawo-

dowy, czy ruch społeczny, lecz także wyjątkowy ruch społeczno-narodowy w historii całego świata. To ruch, który miał na celu wywalczenie godnego życia w niepodległym i suwerennym państwie - kontynuował. Premier Mateusz Morawiecki wspominał o Annie Walentynowicz, Lechu Kaczyńskim i Henryku Wujcu – przywódcach „Solidarności”, którzy odeszli. To była bezkrwawa, pokojowa rewolucja. Na tym czynie wzorują się narody całego świata – mówił premier.

Idee „Solidarności” nadal są ważne i aktualne. To nie tylko lekcja historii. To także wielkie zadanie i zobowiązanie na lata przed nami (...). To do dziś niedokończony wielki projekt. Te ideały „Solidarności”, to nie tylko dzieje

ostatnich 40 lat. To także wyznacznik na kolejne 40 lat dla rządów, rządzących, społeczeństwa i naszego narodu - wskazał szef rządu. Premier złożył też kwiaty przy Bramie nr 2 Stoczni Gdańskiej oraz pod pomnikiem Anny Walentynowicz. Uroczystości zakończyła Msza Święta w Bazylice pw. Św. Brygidy w Gdańsku*.

O randze wydarzeń ruchu społecznego, który obalił komunizm świadczy symboliczne włączenie się w tegoroczne obchody społeczności międzynarodowej. 40 obiektów na całym świecie podświetlonych zostało białoczerwonymi symbolami i logo Solidarności. Akcję przygotowało Ministerstwo Spraw Zagranicznych poprzez działania polskich placówek dyplomatycznych na świecie. Jak informuje MSZ podświetlono również ponad 40 budynków polskich ambasad, konsulatów i instytutów polskich, logiem 40-lecia Solidarności lub białoczerwonymi symbolami.

dr Iwona Wieczorek
Dyrektor Narodowego Instytutu
Samorządu Terytorialnego

* Źródło: <https://www.premier.gov.pl/wydarzenia/aktualnosci/premier-o-nszz-solidarnosc-to-najwiekszy-i-wyjatkowy-ruch-spolesczno-narodowy.html>

40. rocznica powstania NSZZ „Solidarność”

W tym roku mija 40. rocznica wydarzenia, które historycy zgodnie nazywają bezprecedensowym w historii Polski i Europy. Wszystko zaczęło się 1 lipca 1980 r. wraz z ogłoszeniem przez władze PRL podwyżki cen mięsa i wędlin sprzedawanych w stołówkach i kioskach zakładowych. Tę – jak można było się spodziewać – niepopularną decyzję podjęto w wyniku pogłębiającego się kryzysu gospodarczego, czego przejawem był m.in. brak towarów na rynku. Wzrost cen miał zmniejszyć popyt na mięso, jeden z bardziej deficytowych produktów.

W odpowiedzi na podwyżkę w poszczególnych zakładach w całej Pol-

sce pracownicy przystąpili do protestów. Czasem była to kilkugodzinna „przerwa w pracy” (jak eufemistycznie relacjonowała partyjna prasa), czasem kilkudniowy strajk. Wszędzie domagano się podwyżki płac i poprawy warunków pracy, często urągających przepisom BHP. Do połowy sierpnia były to spontaniczne, nieskoordynowane wystąpienia. Władze stosowały wówczas taktikę ustępstw licząc, że protesty nie staną się masowe. To przeświadczenie wynikało z faktu, że strajki były obecne w historii PRL od samego jej początku i w każdej dekadzie. Dlatego latem 1980 r. władze, przyzwyczajone do cyklicznych pro-

testów robotników, początkowo nie dostrzegały zagrożenia.

Tymczasem polityka gaszenia strajków obietnicami przyniosła skutek odwrotny – na wiadomość o wywalczonych podwyżkach do strajków przystępowały kolejne zakłady w myśl zasady „kto strajkuje, ten ma”.

14 sierpnia rozpoczął się strajk w stoczni im. W. Lenina w Gdańsku. Początkowe żądania stoczników dotyczyły nie tylko podwyżek wynagrodzeń, ale również przywrócenia do pracy Anny Walentynowicz i Lecha Wałęsy, a także budowy pomnika poległych w Grudniu 1970 r. I tym razem władze zgodziły się na żądania pra-

Sala BHP w Stoczni im. W. Lenina w Gdańsku, miejsce obrad Międzyzakładowego Komitetu Strajkowego, sierpień 1980 r. (AIPN)

I Krajowy Zjazd Delegatów NSZZ „Solidarność”, Gdańsk wrzesień–październik 1980 r. (AIPN)

cownicze. W tym czasie fala strajkowa ogarnęła kolejne, mniejsze zakłady w Trójmieście, których szanse na wywalczenie postulatów bez wsparcia stoczni były niewielkie. I tu nastąpił przełom w strajkach lipcowo-sierpniowych – powstał Międzyzakładowy Komitet Strajkowych z siedzibą w stoczni, który zrzeszał przedstawicieli strajkujących zakładów. W tym momencie strajki przestały być wyizolowanymi incydentami w poszczególnych przedsiębiorstwach. Współpraca międzyzakładowa pozwalała na poszerzenie żądań o postulaty polityczne. Dawała poczucie siły i determinację w walce o wspólną sprawę. Z tej współpracy zrodziło się 21 postulatów (obecnie wpisanych na Światową Listę Dziedzictwa Kulturowego UNESCO), z których najważniejszy był pierwszy:

powołanie związków zawodowych niezależnych od władz partyjno-państwowych. Ponieważ w systemie politycznym PRL nie było miejsca na organizacje wolne od nadzoru państwa i PZPR, dlatego żądanie to godziło w ustrój kraju. Co więcej, niezależny ruch robotniczy (czyli wolne związki zawodowe) stawiał pod znakiem zapytania zasadność istnienia partii komunistycznej, która powstała jako reprezentant interesów robotników.

Informacje o postulatach i powstaniu Komitetu szybko rozeszły się po Polsce zachęcając do protestów solidarnościowych kolejne zakłady. Masowość wystąpień, której władze za wszelką cenę chciały uniknąć w lipcu, w ostatniej dekadzie sierpnia stała się faktem. Przy takiej skali strajków użycie siły, jak to miało miejsce

w 1970 r., było niemożliwe. Władze zmuszone były do negocjacji. Przyjęły 21 postulatów, a wkrótce w całym kraju zaczęły powstawać struktury niezależnych związków zawodowych. Gdy 17 września w Gdańsku spotkali się ich reprezentanci ze wszystkich regionów Polski, mieli za sobą już 3 mln członków. Tego dnia powołali Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność”, który przez kolejne miesiące będzie prowadził nieustającą walkę o realizację gdańskich postulatów zakończoną wprowadzeniem stanu wojennego.

Magdalena Zapolska-Downar
Instytut Pamięci Narodowej
Oddział w Łodzi

Wsparcie NIST w formule zdalnej

W okresie lipiec – wrzesień 2020 r. Narodowy Instytut Samorządu Terytorialnego zrealizował 33 szkolenia on-line, dotyczących m.in. następującej tematyki: Instytucja prawna przeglądu ekologicznego w prawie ochrony środowiska, Rola i zadania przewodniczącego w działalności rad i sejmików w samorządach, Administracyjne postępowanie uproszczone w sprawie wydawania zaświadczeń, Bezpieczeństwo dokumentów publicznych, Czynności procesowe w ogólnym postępowaniu administracyjnym, Dostępność cyfrowa stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych - wprowadzenie, Instrukcja w sprawie organizacji i zakresu działania archiwów zakładowych w jst - praktyczne zastosowanie, Istota

i znaczenie rozprawy administracyjnej, Kary administracyjne nakładane przez organy ochrony zabytków, Kompetencje komisji skarg, wniosków i petycji w procedurze rozpoznawania spraw wpływających do rad i sejmików, Ochrona danych osobowych podczas pracy zdalnej, Pełnomocnik w postępowaniu administracyjnym, Pracownicze Plany Kapitałowe w jednostkach samorządowych, Rola i zadania przewodniczącego w działalności rad i sejmików w samorządach, Selektywna zbiórka odpadów komunalnych w gminie, kontrola obowiązków jej realizacji, Status prawny pracownika samorządowego, Stwierdzenie nieważności decyzji administracyjnej - zagadnienia praktyczne, Świadczenie usług elektronicznych przez jednost-

ki samorządu terytorialnego w czasie Covid-19, Tworzenie projektów aktów normatywnych na szczeblu jednostek samorządu terytorialnego, Wybrane aspekty rozpoznawania przez organy uchwałodawczo-kontrolne skarg, wniosków i petycji, Zakres przedmiotowy wnioskowego prawa do informacji publicznej, Związaną ofertą a wybór oferty najkorzystniejszej.

Ze wsparcia szkoleniowego w formule zdalnej w III kwartale br. skorzystało 4211 samorządowców. Dodatkowo 515 pracowników jst ukończyło szkolenia dostępne na platformie szkoleniowej. Ponad 400 nowo zatrudnionych pracowników jst zrealizowało służbę przygotowawczą, która dostępna jest na platformie NIST.

Jesienne konferencje Narodowego Instytutu Samorządu Terytorialnego

Narodowy Instytut Samorządu Terytorialnego przygotowuje we współpracy ze Stowarzyszeniem Gmin Uzdrowiskowych RP konferencję nt. **„Znaczenie funkcji uzdrowiskowej dla rozwoju lokalnego”**, która odbędzie się w dniach 6 – 7 października 2020 r. w Ciechoćniku. Podczas wydarzenia poruszone zostaną m.in. zagadnienia związane z opłatą uzdrowiskową jako szczególnym dochodem gmin uzdrowiskowych oraz wsparciem rozwoju lecznictwa uzdrowiskowego. Omówiona zostanie współpraca samorządu z Narodowym Funduszem Zdrowia w zakresie rozwoju lecznictwa uzdrowiskowego oraz oferta NFOŚiGW dla gmin uzdrowiskowych w ramach programu „Miasto z klimatem”. W ramach wydarzenia przewidziane zostały także sesje tematyczne dotyczące szans i zagrożeń dla rozwoju zakładów lecznictwa uzdrowiskowego oraz rozwoju funkcji turystycznej uzdrowisk. NIST zaprezentuje także wyniki przeprowadzonego badania pt. „Diagnoza gmin uzdrowiskowych w Polsce”. Odbiorcami konferencji będą przedstawiciele gmin uzdrowiskowych, repre-

zentanci zakładów lecznictwa uzdrowiskowego oraz przedstawiciele świata nauki. Podczas konferencji zaplanowano także uroczyste podpisanie porozumienia pomiędzy Narodowym Instytutem Samorządu Terytorialnego a Stowarzyszeniem Gmin Uzdrowiskowych RP. Wydarzenie zostało objęte patronatem honorowym Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwa Rozwoju, Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewody Kujawsko-Pomorskiego Mikołaja Bogdanowicza oraz patronatem medialnym TVP 3 Bydgoszcz.

17 listopada 2020 r. w Uniejowie odbędzie się konferencja nt. **„Rozwój gospodarki niskoemisyjnej w gminach jako instrument zarządzania jakością powietrza”**. Wydarzenie stanowi element projektu, na który Narodowy Instytut Samorządu Terytorialnego uzyskał dofinansowanie ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi. Konferencja stanowić będzie okazję do wymiany doświadczeń, użycia informacji na temat możliwości

pozyskiwania przez jednostki samorządu terytorialnego z województwa łódzkiego środków na rozwój gospodarki niskoemisyjnej jako instrumentu zarządzania jakością powietrza. W ramach wydarzenia zaplanowano następujące sesje: Gospodarka niskoemisyjna a polityka energetyczna Polski i UE, Planowanie i wdrażanie efektywnej gospodarki niskoemisyjnej w gminach, a także panel dyskusyjny poświęcony wymianie doświadczeń jednostek samorządu terytorialnego w zakresie realizacji projektów z zakresu gospodarki niskoemisyjnej oraz ochrony powietrza. Rejestracji należy dokonywać za pośrednictwem formularza dostępnego na stronie NIST:

<https://www.nist.gov.pl/edukacja/konferencja-rozwój-gospodarki-niskoemisyjnej-w-gminach-jako-instrument-zarządzania-jakoscia-powietrza-17-listopada-2020-r-uniejow,2738.html>